

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Baza noclegowa jako element zagospodarowania turystycznego
Ustronia - śląskiego uzdrowiska statutowego

Author: Grzegorz Jankowski, Andrzej Tadeusz Jankowski, Anna Nitkiewicz-Jankowska

Citation style: Jankowski Grzegorz, Jankowski Andrzej Tadeusz, Nitkiewicz-Jankowska Anna. (2007). Baza noclegowa jako element zagospodarowania turystycznego Ustronia - śląskiego uzdrowiska statutowego. "Ekonomiczne Problemy Turystyki" (Nr 2 (2007), s. 101-107)

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

ANDRZEJ T. JANKOWSKI

Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa Im. W. Korfańtego

w Katowicach- Piotrowicach

GRZEGORZ JANKOWSKI

ANNA NITKIEWICZ-JANKOWSKA

Uniwersytet Śląski

**BAZA NOCLEGOWA JAKO ELEMENT ZAGOSPODAROWANIA
TURYSTYCZNEGO USTRONIA – ŚLĄSKIEGO UZDROWISKA
STATUTOWEGO**

1. Wprowadzenie

Przestrzeń geograficzna, składająca się z elementów naturalnych (środowisko przyrodnicze) oraz antropogenicznych (środowisko antropogeniczne), stanowi źródło walorów turystycznych, które odpowiednio przystosowane do obsługi ruchu turystycznego, mogą zmienić się w atrakcje, a następnie produkty turystyczne. Wszystkie działania zmierzające do przystosowania środowiska geograficznego dla potrzeb turystyki określone zostały jako zagospodarowanie turystyczne, które może być prowadzone w celach: przystosowania walorów turystycznych, zapewnienia możliwości dojazdu oraz zapewnienia niezbędnych warunków egzystencji turystów¹. Zagospodarowanie turystyczne (infrastruktura turystyczna) stanowi zbiór wszystkich obiektów, urządzeń, instytucji, a więc całą bazę świadczącą usługi dla turystów². Obejmuje ono zatem wszystkie te elementy, które zapewniają prawidłowe funkcjonowanie miejsca recepcji turystycznej, stanowiąc bardzo istotny element rozwoju turystyki w danym regionie³.

---

¹ O. Rogalewski, *Zagospodarowanie turystyczne*, WSiP, Warszawa 1979, s. 7; J. Płocka, *Wybrane zagadnienia z zagospodarowania turystycznego*, Cz. I, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Toruń 1996, s. 10.

² M. Nowakowski, *Słownik terminów związanych z turystyką i hotelarstwem*, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice 2001, s. 73.

³ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2005, s. 51.

Sposób zagospodarowania danego obszaru jest uzależniony od rodzajów występujących walorów turystycznych, a w przypadku obszarów cennych przyrodniczo podlega dodatkowo pewnym ograniczeniom. Zasady ładu przestrzennego oraz zasady zrównoważonego rozwoju powinny być przestrzegane podczas dalszych etapów zagospodarowywania terenu, gdyż zbyt duża jego intensywność może doprowadzić do zmniejszenia (a w ostateczności utraty) atrakcyjności istniejących walorów np. uzdrowiskowych.

Turystyka uzdrowiskowa w Polsce uznawana jest za priorytetowy produkt markowy, który może być skierowany zarówno na rynek krajowy, jak i zagraniczny⁴. Polska posiada warunki i predyspozycje do rozwoju właśnie tej formy turystyki. Biorąc pod uwagę budowę geologiczną (bogate zasoby wód mineralnych, gazów leczniczych, peloidów, takich jak torfy, muły, szlasy), czy też warunki mikroklimatyczne - zwane tworzywami przyrodolecznymi, stanowiącymi niezbędne warunki funkcjonowania uzdrowisk⁵, można stwierdzić, iż obszar Polski oraz województwa śląskiego należy do atrakcyjnych i konkurencyjnych względem innych państw, czy też regionów europejskich.

Celem artykułu jest przedstawienie i ocena bazy noclegowej jako elementu zagospodarowania turystycznego jednego ze śląskich uzdrowisk. Materiałami źródłowymi, które zostały wykorzystane do analiz są dane niepublikowane, pozyskane w uzdrowiskach oraz materiały opublikowane przez Polską Organizację Turystyczną i Instytut Turystyki w Warszawie. Materiały te zostały wzbogacone obserwacjami i przeprowadzoną w terenie inwentaryzacją, a także wywiadami z turystami i kuracjuszami.

2. Baza noclegowa Ustronia – uzdrowiska statutowego

Miasto położone jest u podnóża Beskidu Śląskiego, otoczone od wschodu masywem Równicy, a od zachodu Masywem Czantorii (uzdrowisko górskie). Gmina Ustroń (powiat cieszyński) zajmuje powierzchnię około 59 km², a liczba ludności szacowana jest na 15820 mieszkańców⁶. Naturalne zasoby lecznicze, dzięki którym Ustroń uznano za uzdrowisko to przede wszystkim: termalne wody chlorkowo-sodowo-wapniowe, wody bromkowe, wody jodkowe o temp. 28⁰C oraz torfy lecznicze.

Ustroń zalicza się do kategorii uzdrowisk o znaczeniu krajowym, a także do kategorii zdrojowisk borowinowych. Różnorodność walorów uzdrowiskowych pozwala na prowadzenie licznych profili leczniczych, wśród których wyróżnia się ortopedyczno – urazowy, reumatyczny, leczenie układu nerwowego, układu górnych dróg oddechowych, kardiologiczny, naczyń obwodowych i otyłości, klimatoterapii (w tym helioterapii, aeroterapii i kinezyterapii)⁷. Niewątpliwe walory uzdrowiskowe dodatkowo wzbogacone są czystym powietrzem, pięknym krajobrazem górskim, licznymi lasami, obszarami chronionymi (Park Krajobrazowy Beskidu

---

⁴ Zgodnie z dokumentem określającym strategię i kierunki rozwoju turystyki, jakim jest „Strategia rozwoju turystyki na lata 2007-2013” oraz „Strategia rozwoju turystyki województwa śląskiego na lata 2004-2013”.

⁵ Kierunki aktywizacji gospodarki uzdrowisk polskich. Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych, Przedsiębiorstwo Usługowo-Consultingowe „GEA” sp. z o.o., Krynica – Kraków 2002, s. 7.

⁶ Rocznik statystyczny województwa śląskiego 2004. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2004.

⁷ Strategia rozwoju turystyki ..., www.uzdrowiska.pl.

Śląskiego, rezerwat przyrody „Czantoria”, 8 pomników przyrody) oraz XVIII i XIX-wiecznymi kościołami drewnianymi.

Od 2000 roku we wszystkich gminach uzdrowiskowych województwa śląskiego obserwuje się wzrost zarówno obiektów sanatoryjnych, jak i szpitali, a co za tym idzie również liczby łóżek, co umożliwia wzrost liczby leczonych w ciągu roku (tabela 1). Liczby te pozwalają sądzić, że nastąpi wzrost znaczenia turystyki uzdrowiskowej w omawianym regionie.

Tabela 1. Stacjonarna opieka zdrowotna w uzdrowiskach województwa śląskiego

Lecznictwo uzdrowiskowe		2000	2002	2003
Liczba zakładów	Sanatoria	6	6	7
	Szpitala	3	5	5
Łóżka w zakładach	Sanatoria	1594	1877	2080
	Szpitala	229	433	410
Leczeni w ciągu roku	Sanatoria	22020	22737	32105
	Szpitala	2335	2457	4196

Źródło: Rocznik statystyczny województwa śląskiego 2004. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2004, s. 345.

Walory wypoczynkowe i uzdrowiskowe Ustronia możliwe są do wykorzystywania dzięki istniejącemu zagospodarowaniu turystycznemu obszaru. Przyjeżdżający turyści oraz kuracjusze mogą skorzystać ze stosunkowo dobrze rozwiniętej bazy noclegowej, której strukturę przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Obiekty zbiorowego zakwaterowania w 2004 roku

Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania	Powiat cieszyński	Województwo śląskie
Ogółem	122	454
Obiekty hotelowe (hotelopodobne)		
Razem	35	171
Hotele	21	107
Motele	1	5
Pensjonaty	7	13
Pozostałe obiekty zbiorowego zakwaterowania		
Razem	87	283
Schroniska	3	10
Szkolne schroniska młodzieżowe	3	22
Ośrodki wczasowe	32	76
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	17	41
Ośrodki wypoczynku sobotnio-miedzielnego i świątecznego	1	9
Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	3	12
Pozostałe niesklasyfikowane	18	90

Źródło: Turystyka w województwie śląskim w 2004 roku. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2005, s. 28-29.

Turystyka uzdrowiskowa w gminie Ustroń możliwa jest do realizacji dzięki istnieniu obiektów sanatoryjnych, do których należą:

1. Uzdrowiskowy Zakład Przyrodolecniczy Przedsiębiorstwo uzdrowiskowe „Ustroń” S.A., a w nim:
2. Sanatorium „Kos”, Sanatorium „Narcyz”, Sanatorium „Rosomak” – łączna liczba miejsc – 488,
3. Sanatorium i Szpital Uzdrowiskowy „Równica” – liczba miejsc – 800,
4. Sanatorium Uzdrowiskowe „Elektron” – liczba miejsc – 140,
5. Sanatorium Uzdrowiskowe „Malwa” – liczba miejsc – 160,
6. Sanatorium Uzdrowiskowe „Złocień” – liczba miejsc – 156,
7. Zespół Rehabilitacyjny – Dom Wczasowy „Mazowsze” – liczba miejsc – 90,
8. Sanatorium Uzdrowiskowe „Róża” – liczba miejsc – 200

oraz Śląskie Centrum Rehabilitacji (120 miejsc), Śląski Szpital Reumatologiczno-Rehabilitacyjny (360 miejsc)⁸. W Ustroniu 6 obiektów sanatoryjnych i 2 szpitale o profilu rehabilitacyjnym oferują odpowiednio 2034 oraz 480 miejsc. Bogato przygotowane strony internetowe poszczególnych uzdrowisk pozwalają na zapoznanie się z oferowanymi zabiegami, możliwościami wzbogacenia wypoczynku w regionie oraz obowiązującymi cenami. Poza obiektami sanatoryjnymi, w całej gminie funkcjonują również inne obiekty zbiorowego zakwaterowania (tabela 3).

Tabela. 3. Wykorzystanie obiektów zbiorowego zakwaterowania w 2004 r.

Wykorzystanie obiektów	Województwo śląskie	Gmina Ustroń
Obiekty: ogółem	454	40
w tym całoroczne	400	38
Miejsca noclegowe: ogółem	35 399	5 362
w tym całoroczne	31 690	5 226
Korzystający: ogółem	1 338 935	138 236
w tym turyści zagraniczni	196 277	7 337
Udzielone noclegi: ogółem	3148096	458 967
w tym turystom zagranicznym	463 003	40 810
Wynajęte pokoje ogółem	879 544	52 510
w tym turystom zagranicznym	237 706	7 122
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w %	28,8	25,4
Stopień wykorzystania pokoi w %	33,1	26,8

Źródło: *Turystyka w województwie śląskim w 2004 roku*. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2005, s. 182-183.

Analizując przedstawione w tabeli 3 dane liczbowe oraz dane zawarte w *Turystyce w województwie śląskim...*, można obliczyć kilka wskaźników określających istniejącą infrastrukturę noclegową oraz funkcje turystyczną, jaką pełni gmina.

⁸ www.sanatoria.pl, www.ustron.com.pl.

Wskaźnik gęstości bazy noclegowej (liczba miejsc noclegowych/pow. jednostki w km²) dla gminy Ustroń w 2004 roku wynosi 90,9. Porównując wynik ten do wskaźnika dla całej Polski (1,9) oraz województwa śląskiego (2,9) jest on wartością imponującą. Jednak należy pamiętać, że sama liczba obiektów nie świadczy jeszcze o dużej randze turystycznej miejscowości. Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej (liczba turystów/liczba miejsc noclegowych) w gminie kształtuje się na porównywalnym poziomie z innymi regionami w Polsce (odpowiednio 25,8 i 26,9), jednak jest nieco niższy w porównaniu ze wskaźnikiem dla całego województwa śląskiego (37,8).

Kolejnymi wskaźnikami są wskaźniki funkcji turystycznej Schneidera (100 x liczba turystów/liczba ludności miejscowej) oraz Charvata (100 x liczba udzielonych noclegów/liczba ludności miejscowej)⁹. Wskaźnik Schneidera dla Polski wynosi 41,2, dla województwa 28,4, dla powiatu cieszyńskiego 241,2, a dla gminy Ustroń 873,8. Natomiast w przypadku wskaźnika Charvata wartości te kształtują się następująco: Polska – 122,2, województwo śląskie – 66,8, powiat cieszyński – 689,8, gmina Ustroń – 2901,2.

Reasumując, można powiedzieć, iż baza noclegowa w jednym z dwóch uzdrowisk statutowych województwa śląskiego jest stosunkowo dobrze rozwinięta.

3. Ocena bazy noclegowej

W świetle przeprowadzonych wywiadów wśród turystów przebywających w Ustroniu, pojawiały się różne opinie dotyczące jakości obsługi w obiektach noclegowych czy nawet uzdrowiskowych. Niewątpliwym, zauważonym przez turystów atutem były walory przyrodnicze tego obszaru.

Poniższa analiza wskazuje na mocne i słabe strony gminy uzdrowiskowej Ustroń, a także na szanse i zagrożenia płynące z obecnej i przyszłej jej kondycji:

1. Mocne strony: zasoby turystyczne i towarzyszące pozwalają na przyciągnięcie turystów oraz na wzbogacenie oferty uzdrowiskowej; wzrastająca świadomość ekologiczna i prozdrowotna; poprawa stanu technicznego urządzeń i zaplecza w ośrodkach uzdrowiskowych; wzbogacenie oferty zabiegów leczniczych; udostępnienie ośrodków klientom komercyjnym; wykwalifikowana kadra medyczna.
2. Słabe strony: brak korelacji pomiędzy ceną a jakością świadczonych usług (zbyt drogie zabiegi); trudności z uzyskaniem dofinansowania dla kuracjuszy; nieudolne wykorzystywanie możliwości dofinansowania ze środków unijnych; niewystarczająca znajomość języków obcych wśród personelu uzdrowisk; słaba promocja wydawnicza.
3. Szanse: zwiększona możliwość pozyskiwania dofinansowania (środki unijne); zwiększona i zróżnicowana oferta; unowocześnienie technologiczne sprzętu i obiektów rehabilitacyjnych.
4. Zagrożenia: brak zwiększenia ilości zainteresowanych spowoduje zmniejszenie ilości pozyskanych środków na utrzymanie ośrodków w należytym stanie; brak prowadzonych badań pojemności i chłonności turystycznej obiektów i miejscowości uzdrowiskowych może przyczynić się do braku komfortu wypoczynku; silna konkurencja uzdrowisk krajowych i zagranicznych; brak funduszy na marketing.

---

⁹ T. Lijewski, W. Mikułowski, J. Wyrzykowski, *Geografia turystyki Polski*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002, s. 25; S. Ostrowski, *Wprowadzenie do statystyki ruchu turystycznego. Obserwacja Statystyczna*, Ruch turystyczny-Monografie, Zeszyt 8, Szkoła Główna Planowania i Statystyki, Warszawa 1970, s. 55.

5. Wnioski

Niepokojącą sytuację na rynku uzdrowisk dodatkowo potęguje chaos panujący w polskiej służbie zdrowia, która zamiast oferować możliwości z korzystania z pobytów długoterminowych w ośrodkach uzdrowiskowych, stawia bariery nie do pokonania dla większości obywateli. Pocieszającym jest natomiast fakt, że zauważalne są zmiany w kierunku zdobywania nowych klientów-kuracjuszy, a także próby zatrzymania stałych klientów. Sytuacja finansowa uzdrowisk śląskich jest niezadowolająca i wymusza na dyrekcji ośrodków uzdrowiskowych działania marketingowe na przykład takie, jak: tworzenie nowych ofert, łączenie ofert w pakiety, czy też tworzenie tzw. „promocyjnych zabiegów” itp. Ze strony władz miejskich także widoczne jest zwiększenie aktywności w celu polepszenia sytuacji uzdrowisk, gdyż to one przynoszą lub mogłyby przynieść znaczne zyski dla gminy.

W świetle przeprowadzonych wywiadów z kuracjuszami, turystami i odwiedzającymi można wyciągnąć następujące wnioski:

1. głównym celem przyjazdu był pobyt w uzdrowisku, który zadeklarowało 67,1% odwiedzających oraz sport i rekreacja – 14%; odwiedziny rodziny i wydarzenia kulturalne były celem przyjazdu dla 4,1% osób w każdej grupie, natomiast po 3,6% ankietowanych przyjechało z powodu pracy, zakupów i zwiedzania;
2. charakter uzdrowiskowy, wypoczynkowy i turystyczny miejscowości będzie odzwierciedlony w długości pobytu na miejscu, gdzie 62% odwiedzających przyjechało na dłużej niż 7 dni, a od kilku do 7 dni zostało 27,5% osób;
3. duży udział kuracjuszy wśród osób odwiedzających powoduje, że 62,5% nocuje w ośrodku sanatoryjnym; przyjazd na wypoczynek skłonił do korzystania z noclegów na kwaterze prywatnej 14% osób, a 6,5% nocowało w hotelu, 3,5% na kempingu, 3% u znajomych, 2% miało własne mieszkanie; pozostałe 8,5% ankietowanych nie nocowało w Ustroniu;
4. 58,5% odwiedzających do przyjazdu do Ustronia skłoniły potrzeby zdrowotne, zarówno leczenie, rehabilitacja, kuracja, jak i zabiegi; chęć wypoczynku i rekreacji przyciągnęła 24,5% osób do przyjazdu do analizowanego obszaru; organizowane imprezy skłoniły do odwiedzenia miejscowości 4,5% respondentów, zakupy jedynie 2%, a 3,2% przyjechało do pracy;
5. atrakcyjność obiektu może być również oceniona dzięki wskazywanym przez odwiedzających mankamentom, w tym przypadku najczęściej ankietowani odpowiadali, że niczego im nie brakowało – 82% osób, natomiast 6% wskazało na brak ławek i koszy na śmieci, 4% nie była usatysfakcjonowana ilością miejsc do rozrywki, 2,5% brakowało miejsc do odpoczynku i ścieżek rowerowych, brak informacji utrudniało pobyt 3,5% odwiedzającym;
6. ponad połowa – 68,5% kuracjuszy i turystów stan uzdrowiska oraz miasto oceniło bardzo dobrze, 27,5% osób wystawiła ocenę dobrą, a 4% określiła analizowany obiekt jako średniej klasy.

Miejscowości oraz gminy uzdrowiskowe chcąc utrzymać się na wolnym rynku i pozostać konkurencyjnymi powinny swą działalność prowadzić zgodnie z zasadami marketingu ukierunkowanego na potrzeby konsumentów. Podział rynku według określonego kryterium na grupy konsumentów, które stanowiąc będą dla danego przedsiębiorstwa punkt odniesienia w dalszym ukierunkowaniu działania, określa się mianem segmentacji¹⁰. Zatem poznanie całego wachlarza preferencji konsumentów wydaje się być nieodzownym warunkiem szeroko rozumianego sukcesu.

---

¹⁰ A. Lewandowska, Segmentacja jako istotny element marketingowego kształtowania produktu turystyki uzdrowiskowej w województwie zachodniopomorskim, w: Marketing przyszłości. Trendy-Strategie-Instrumenty-Media w kreowaniu wizerunku. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin-Kulice 2005, s. 218.